

Wie ben ik?

expo onderwijs

Fitting In

Ga het gesprek aan!
Voor iedereen vanaf 10 jaar.

Ga het gesprek aan

Filosoferen is een oefening in kritisch denken. Je moet er geen filosofie voor kennen. Je onderzoekt samen verschillende invalshoeken van een thema waar niet 1 waarheid over bestaat. Je praat en redeneert tot je het samen ergens helemaal eens over bent. Dit verbindt de groep.

Wil je met je klas een filosofisch gesprek voeren als aanvulling bij een bezoek aan onze expo's? Heel graag!

Bij Z33 vind je tentoonstellingen die kunst, design en architectuur verbinden met relevante maatschappelijke thema's. Daarom bieden we met plezier een plek aan waar je het bezoek aan de expo nog kan laten nazinderen. Samen met je klas leer je redeneren, luisteren en argumenteren via prikkelende vragen. Gewoon doen!

Ervaringen of suggesties? We horen het graag via willem.vrancken@z33.be of kiki.goossen@z33.be

Samenvatting expo

Je identiteit is als een puzzel met vele stukjes. De wereld om ons heen geeft heel veel prikkels en invloeden. Het is steeds meer een proces om te proeven van die superdiverse wereld en stukjes van onszelf te ontdekken en vorm te geven. Hoe kan je je bewegen in die meerstemmige wereld zonder jezelf te verliezen?

Doorheen deze expo raken we verschillende elementen van identiteit aan. Afhankelijk van je groep (de leeftijd, het abstractievermogen) en de context, kan je ervoor kiezen enkele zaken te expliciteren doorheen of na het gesprek.

Identiteit heeft vele gezichten:

- Het is een complex gegeven: Wie en wat bepaalt iemands identiteit?
- Het is een dynamisch proces: Onze identiteit is vloeibaar. (Hoe) verandert ze en gebeurt dat bewust of onbewust?
- Onze identiteit is gelaagd. Ben je op andere plekken en in andere situaties iemand anders?
- Je identiteit heeft verschillende niveaus. Wordt ze volledig individueel bepaald, of ook door de (sub)groep waartoe je behoort?
- Het is ook de poort waarlangs we communiceren. Hoe kleurt ze onze ontmoetingen?

Eindtermen

Een filosofisch gesprek is fascinerend en inspirerend om te doen. En natuurlijk ook leerrijk! Je werkt in dit filosofisch gesprek aan talige doelen rond mondelinge taalvaardigheid, taalstrategieën en meningen vormen en verwoorden. Ook doelen als identiteitsontwikkeling, sociale vaardigheden en kritische ingesteldheid ten opzichte van groepsprocessen en sociale media komen aan bod. Je werkt aan interculturele vaardigheden en burgerzin. En leerlingen geven betekenis aan creatieve werken uit de expo. Ook tal van eindtermen uit de levensbeschouwelijke vakken komen aan bod in deze expo en dit filosofisch gesprek.

Een rijke waaier aan doelen, die je nog verder kan uitdiepen binnen je eigen vakdomein.

Tips voor leerkrachten

Ook filosoferen moet je leren

Net als bij elke vaardigheid word je beter door te oefenen. Loopt een gesprek niet helemaal vlot van bij het begin? Er zaten vast enkele sterke elementen in! Oefenen en groeien. Zowel jij als je leerlingen worden er hoe langer hoe beter in.

Voorzie 20 minuten voor het gesprek

Om samen een antwoord te zoeken, is veel concentratie en betrokkenheid nodig. Een gesprek van 20 minuten is een hele inspanning.

Geef zelf geen antwoorden, stuur wel met vragen

Omdat er geen juiste of foute antwoorden zijn in een filosofisch gesprek, helpt het om een houding van niet-weten aan te nemen.

Leg je inhoudelijke expertise en rol als leerkracht even aan de kant. Wil je het gesprek in een andere richting krijgen of verdiepen? Stel dan gerichte vragen. Er zijn twee soorten filosofische vragen: inhoudelijke (over het thema) en procedurele vragen.

Start met een inhoudelijke vraag

Kies 1 van de inhoudelijke vragen in deze brochure om het gesprek mee te openen. Welke spreekt jouw leerlingen het meeste aan, denk je? In de loop van het gesprek kan je bijkomende vragen inbrengen. Je hoeft ze niet allemaal te doorlopen.

Verdiep met procedurele vragen

Daag je leerlingen uit te argumenteren en te onderzoeken. Alles kan gezegd worden, maar alles mag ook bevraagd worden. Volgende vragen maken je gesprek sterker:

- Precies definiëren wat je wilt zeggen: Wat bedoel je precies met...? Begrijpt iedereen wat gezegd wordt?
- Voorbeelden en tegenvoorbeelden onderzoeken: Heb je daar een voorbeeld van? Kan je je voorstellen dat het soms net niet zo is?

- Waarheidsonderzoek: Klopt dat wel? Is dat altijd en overal zo? Is daar bewijs voor? Hoe komen we te weten of dat (altijd) waar is? Is dat te veralgemenen?
- Onderzoeken van aannames: Wat veronderstel je met die uitspraak? Waar ga je vanuit?
- Verbinden: Is iedereen het daar mee eens? Mogen we hierop verder bouwen? Ook al is er niet 1 juist antwoord, je zoekt wel naar wat iedereen verbindt.

Maak de koppeling met de expo

In de expo's zit heel wat inspiratie om het over dit onderwerp te hebben. Stimuleer je groep om die linken te leggen. Dit kan door vragen zoals: Is er een werk in de expo dat toont wat je bedoelt? Zie je voorbeelden daarvan in de expo?

Sluit het gesprek af als er een (voorlopig) besluit leeft in de groep

Blijf als groep zoeken tot je een gedeelde mening vindt waar iedereen zich in kan vinden. Dit is natuurlijk niet gewoon het eens zijn dat we het oneens zijn. Want meerstemmigheid is meer dan iedereen die zijn eigen deuntje zingt.

Benoem de consensus met 'Zijn we het erover eens dat...?' als antwoord op je filosofische vraag. Dan pas ben je klaar.

Beloon en stimuleer het proces

Waardeer het gesprek voor de manier waarop het gelopen is. Wat deden ze sterk? Waarin zat de verbinding? Hoe ging het kritisch denken?

Evalueer en koester de beleving

Wat neem je mee uit het gesprek? Wat vonden jullie van dit gesprek? Waar zou je meer/minder van willen doen? Was het moeilijk? Gaan we dit nog een keer doen?

Spelregels om te bespreken met je leerlingen

Filosoferen is een manier om met elkaar te praten.

Je mag elke mening uitspreken. Maar je onderzoekt je eigen mening en die van elkaar. Je doet dat op een respectvolle manier, vanuit goede argumenten en vragen. Net zo lang tot we het samen eens zijn over een stuk van het thema.

Hoe word jij beter in filosoferen?

1. Leg ook uit waarom je dat idee of die mening hebt.
2. Luister goed naar wat anderen vertellen. Laat hen uitpraten.
3. Probeer te begrijpen waarom iemand die mening heeft. Wat wil je vragen om die mening beter te begrijpen?
4. Ben je het met hen eens of niet? Verwoord waarom wel of niet.
5. Geef aan wanneer je iets niet begrijpt.
6. Heb het over wat iemand zegt (wel: ik denk dat het klopt wat jij zegt, want ik heb daar ook een voorbeeld van), en niet over wat je van die persoon vindt (niet: jij bent heel slim en hebt altijd goede ideeën).
7. Wat zou je willen veranderen aan een mening en waarom?
8. Zoek mee naar een mening waar de hele groep het over eens kan zijn. Gebruik goede argumenten om uit te leggen waarom dat volgens jou een goede mening is.
9. En blijf vooral veel samen oefenen.

Rond 10 jaar ontwikkelen kinderen een vermogen tot meer abstracte redeneringen. Maar deze activiteiten kan je net zo goed doen met leerlingen in het secundair onderwijs, volwassenen en ouderen. Er staat geen leeftijdsgrens op. Pas de verwoording van de vragen aan aan de groep die je voor je hebt.

Kies een thema en vragen die passen bij je groep

1. Kies een van de thema's
2. Kies een openingsvraag en enkele vervolgvragen

Je kan in 1 filosofisch gesprek niet alle vragen van 1 thema bespreken. En dat hoeft gelukkig ook niet. We bieden je hieronder enkele mogelijke vragen, met enkele subvragen die je kan gebruiken. Lees ze vooraf door. Evolueert het gesprek in een bepaalde richting? Breng verdieping met een gepaste (bij)vraag. Valt het gesprek stil of vlakt het af? Open dan een nieuwe invalshoek door een andere (bij)vraag.

Denk zeker ook aan de procedurele vragen om het kritisch denken en beargumenteren in te oefenen.

thema

Je identiteit

- Wat bepaalt je identiteit? Wat maakt je tot wie je bent?
 - » *Maakt je religie, je smartphone, je fiets/auto, je kleding, je mening,... je tot wie je bent?*
- Wie leert jou om te zijn wie je bent? Hoe weten die dat? Zijn ze altijd juist?
- Blijft je identiteit je hele leven dezelfde? Zou je dat willen?
 - » *Wat zorgt ervoor dat je identiteit een stukje evolueert?*
 - » *Kán je kiezen om niet te veranderen?*
 - » *Word je iemand anders als je; Andere kleding draagt? Nieuwe vrienden krijgt? Een nieuw talent ontdekt? Verhuist? Van mening verandert?*
 - » *Als je een stukje van jezelf kan ontdekken door iets te doen of te dragen, of iemand te spreken, word je dan iemand anders door die kleding, activiteit of ontmoeting?*
- Kan je (mensen in) je omgeving veranderen door wat je draagt?
 - » *Kan je de maatschappij of de wereld veranderen door jouw identiteit?*
- Wie bepaalt eigenlijk wie jij bent?
 - » *Heb jij daar het volledige eigenaarschap over?*
 - » *Kan iemand anders daar eigenaarschap over krijgen?*
 - » *Bepaalt hoe iemand naar je kijkt of wat die over je zegt, wie je bent?*
 - » *Bepaalt de groep waartoe je behoort mee wie je bent (je klas, je werk, je vriendenkring, je jeugdbeweging, ...)*
 - » *Kunnen je volgers op sociale media je identiteit (mee) bepalen?*
- Als je elk puzzelstukje van je identiteit al eens veranderd hebt, ben je dan nog wel dezelfde persoon? Is er een grens aan hoeveel iemand kan/mag veranderen om nog dezelfde persoon te zijn? Waar ligt die grens dan en wie bepaalt dat?

thema

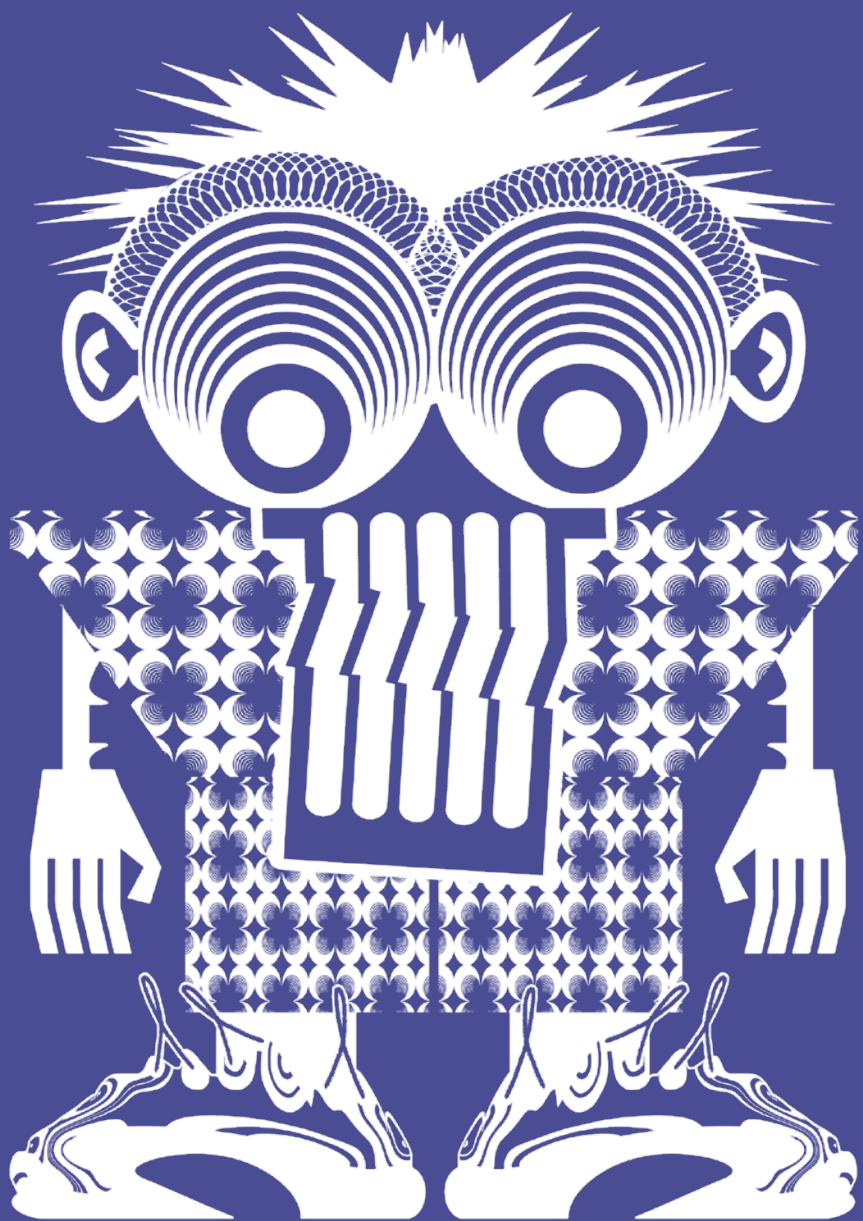
Je look

- In welke mate bepaalt wat je draagt en hoe je eruit ziet wie je bent?
 - » *Blijf je altijd jezelf, ook als je je uiterlijk helemaal verandert?*
 - » *Helpt kleding jezelf te zijn, of net om iemand anders te zijn?*
 - » *Voel je je altijd jezelf in elke outfit, kledingstijl, met of zonder make-up?*
 - » *Zou je je anders kleden in een wereld waar iedereen blind was?*
 - » *Zou je dezelfde identiteit hebben in een wereld waar iedereen blind was?*
 - » *Is het moeilijker te tonen wie je bent, als je verplicht wordt een uniform te dragen?*
- Kan je soms jezelf vinden in iets/iemand dat net helemaal anders is dan jou?
- Is een handicap een deel van je identiteit?
 - » *Word je iemand anders als je een handicap krijgt doorheen je leven?*
 - » *Kán je nog dezelfde blijven?*
- Kan je online iemand anders zijn?
 - » *Ben je jezelf als je je foto's bewerkt voor je ze online zet?*
 - » *Kan je identiteit veranderen doordat je volgers anders op je reageren?*
- Als je tot een bepaalde groep behoort door wat je draagt, wat je doet of hoe je spreekt, bepaal jij dan zelf dat stukje identiteit of bepaalt die groep dat? (vb. skaters, muziekgenre, jeugdbeweging, tekenen van geloof)

thema

Je plek

- Waar voel jij je het meest jezelf?
 - » *Ben je soms iemand anders op een andere plek? (bv thuis, op school, online, bij familie, op straat, op reis, in een nieuwe school, op je job)*
 - » *Als je elders iemand anders bent, ben je dan nog steeds jezelf?*
- Zou je iemand anders zijn als je ergens anders geboren was? Welke stukjes wel of niet?
- Als je naar een ander land verhuist en daar de taal en gewoontes leert, word je dan iemand anders?
 - » *En word je terug je vorige zelf als je terug naar je thuisland gaat? Moet dat?*
 - » *Is er een verschil als je je nieuwe land zelf kiest, of als je er verplicht naartoe moet?*
- Is je taal, je dialect, de taalvariant die je met je vrienden spreekt of op school/werk een stuk van je identiteit?
 - » *Als je je taal of gedrag aanpast aan de plaats waar je bent of de mensen waarbij je bent, verander je dan een stukje van jezelf?*
- Bepaalt (de uitspraak van) je naam (mee) wie je bent?
 - » *Als je leerkracht je anders aanspreekt dan je ouders of familie, word je dan ook iemand anders?*
 - » *Maakt een bijnaam mee wie je bent?*
- Stel dat jullie een land kunnen stichten waarin iedereen van deze groep zichzelf kan zijn;
 - » *Welke kenmerken heeft dat land?*
 - » *Welke regels gelden er (niet)? Wat is er verboden, wat is er verplicht?*
 - » *Hoe gedraagt iedereen zich?*

Ontwerp grafische elementen door Victor Verhast. Ontwerpstudio de Remers. Concept en uitwerking: Trine Bos & Ingrid Heps van EL Education i.s.m. Z33

De Standaard

Huis voor Actuele Kunst,
Design & Architectuur

